

Eszperantó

– egy nyelv ami segít, hogy otthon érezd magad a világban

Az Eszperantó Magyarországon a harmadik leggyakoribb nyelv az angol és a német után. A titok e nyelv tanulásának gyorsaságában rejlik, melynek köszönhetően viszonylag rövid idő alatt sikeres nyelvvizsga tehető. Na de nézzük mit kell tudnunk az Eszperantóról, erről kérdeztem Szilvási Lászlót a Kulturális Eszperantó Szövetség (KEA) elnökét.

Mi is az Eszperantó? Miben más ez, mint a többi nyelv?

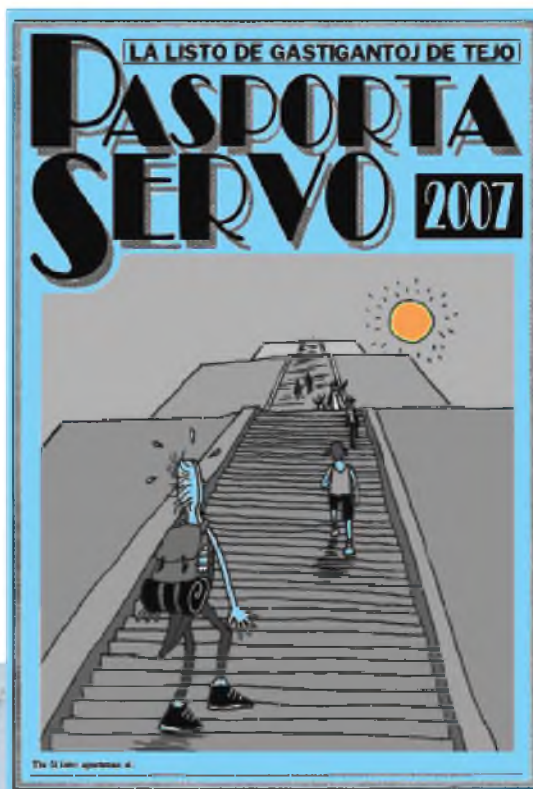
Az Eszperantó az egyenjogúság lehetősége. Hogy miért? Mert ez egy mindenki számára tanult nyelv, ezáltal biztosítja az egyenrangú kommunikációt. Idegen nyelvet tanulni nem könnyű. Az Eszperantó előnye viszont abban van, hogy a legkevésbé tér el a magyartól logikai felépítésben, ezáltal válik a legkönnyebben tanulhatóvá. Logikai alapon felépített, viszonylag logikus nyelvtannal és nemzetközi szókinccsel rendelkező nyelv. Akinek

sikerül megtanulnia Eszperantóul, annak a következő idegen nyelvet nagyságrendekkel könnyebb lesz elsajátítania. Ezért is érdemes Eszperantót tanulni, alapozónyelvként.

Mikor jelent meg és kinek a kezdeményezésére?

A nemzetközi nyelv fontossága már az 1800-as évek második felétől érezhető volt, mikor már az arisztokrácián kívül a polgári réteg is utazgatott külföldre és a soknyelvűség problémája miatt egyre nagyobb igény volt valamilyen kapcsolattartási eszközre. Az első sikeres próbálkozás egy Schleyer nevű svájci paphoz, és az általa kitalált Volapük nevű nyelvhez köthető. E nyelv fő problémája annak mesterségességében rejlett, ugyanis egyik nemzeti nyelvhez sem hasonlított. A szavak is kitalációra épültek, és épp ez tette olyan nehézé, hogy senki nem tudta megtanulni. A nyelv „beszélői” által megszervezett találkozó

is kudarcba fulladt, hiszen mindenki német nyelven társalgott. A Volapük nemzetközileg nagy visszhangnak örvendett, így a későbbi nyelvalkotók ezt figyelembe véve próbálták új

nemzetközi nyelvet alkotni. Egy varsói származású, lengyel orvos, Ludwig Zamenhof hasonló ötlettel állt elő. A német, orosz, zsidó és lengyel közösség között felmerülő etnikai feszültségek akkori lakóhelyén, Bialystokban is érezhető volt. Ez adta az ötletet, hogy talán egy közös nyelv segítené a különböző nemzetiségűeket, hogy jobban megértsék egymást, s ezáltal kevesebb probléma lenne. Az Eszperantó alapjait létrehozta 1887-ben, melyben 16 nyelvtani alapszabály és 947 szó szerepelt. A lényege a logikus nyelvtan, amit egy latinhoz visszanyúló szókinccsel egészített ki.

Kiknek ajánlja ennek a nyelvnek a tanulását?

Elsősorban azoknak, akiknek valamilyen „előnyre” van szükségük – értve ezalatt a plusz pontokra a felvételinél –, hiszen ebből a nyelvből is lehet érettségizni, állami nyelvvizsgát tenni; nem beszélve a nyelvpótlékról. Másodsorban pedig azoknak, akik külföld felé kacsintgatnak. Eszperantóul beszélők a világban mindenhol vannak, és egy szervezett mozgalom keretében, vagy akár igénybe véve a „Pasporta Servo” által nyújtott lehetőségeket személyesen is meglehet őket ismerni. Utóbbi tekintve, az eszperantisták sokkal inkább belelátanak a külföldiek életmódjába, életvitelébe, mint például egy angol nyelvterületre utazó turista, aki jobbára inkább szállodában lakik, nem pedig együtt a „helyiekkel”. Ez a nyelv még inkább hozzásegít minket a külföldi kapcsolatok kiépítéséhez.

Pontosan mit jelent a „Pasporta Servo”?

Minden országban vannak olyan eszperantisták, akik a turistáskodó eszperantistákat szívesen vendégül látják. Ez jó a vendéglátónak, azért, mert a helyébe jön a „fél világ”, hol egy kínai, hol egy francia, vagy más nemzetiségű; nem beszélve arról, hogy így lehetősége van a nyelv gyakorlására, ill. segít az Eszperantó terjesztésében. Mint ahogy azt már említettem,

ez egy nagyon jó eszköz a nemzetközi kapcsolatok kiépítéséhez. Az utazónak egyrészt azért jó, mert nem kell szállodaköltséget fizetnie, másrészt pedig megismeri a helybélieket és ezáltal belelát az adott ország életébe. A minden évben – könyv formájában is – megjelenő Pasporta Servo azoknak a vendéglátóknak a címlistáját tartalmazza, akik ingyenes szállást biztosítanak az eszperantóul beszélők számára. 2010-ben 91 országból 1450 cím szerepelt benne. A TEJO, vagyis az Ifjúsági Eszperantó Világszövetség feladatkörébe tartozik a Pasporta Servo nevű szolgáltatás szervezése és működtetése, amit természetesen minden eszperantóul beszélő – életkortól függetlenül – igénybe vehet. A Pasporta Servo internetes oldalán megtalálható a vendéglátók listája, ahol lehetőségünk van a köztük való keresésre, ill. üzenetküldésre.

Mennyire tehető az eszperantót beszélők száma hazai, ill. nemzetközi szinten?

Az igaz, hogy eszperantóul jóval kevesebben beszélnek, mint angolul vagy németül. Nyilvántartás híján pontos adatot erről nem tudunk. Reális felmérések alapján pár százertől egy-két millióig terjed a beszélők száma. Bár nyilván az is kérdés, hogy milyen szinten, hiszen nyilván társalogni sokkal többen tudnak, mint mondjuk egy-egy irodalmat megérteni, vagy éppen vitatkozni. Ez azonban

más nemzeti nyelveket tekintve is ugyanígy van. Kevesebben beszélnek ugyan, de sokkal szervezettebb formában.

Hogyan ismerkedett meg az Eszperantóval?

Középiskolásként Mezőkövesdről felkerültem Pestre, és akkoriban a buszokon látható reklámok közül az egyikben egy számomra idegen szó, az „Eszperantó” szerepelt, mégpedig tanfolyamot hirdettek ezzel kapcsolatban. Nem értettem mi ez, de az általam megkérdezettek sem voltak nálam okosabbak, míg nem egyszer valaki a kezembe nyomott egy Eszperantó tankönyvet és elkezdtem tanulni a nyelvet. Rengeteg rendezvényen részt vettem akkoriban, sokakat megismertem és máig tart a kapcsolat ezzel az összetartó kis közösséggel. Ezeknek a személyes kapcsolatoknak a kiépítése egy óriási érték. Ma már elmondhatom, hogy bárhová is menjek a világban, félig mindig haza megyek.

Az Eszperantót tanulni vágyók számára milyen lehetőségek kínálkoznak?

2000-ben akkreditálták az Eszperantót és akkor merült fel jobban a kérdés, hogy miből lehet jól felkészülni a nyelvvizsgára. Először a Princz Oszkár által kiadott tankönyvhöz írtunk egy bővítményt, nyelvtani kiegészítést, majd inkább egy saját tankönyv megírására és

kiadására adtuk a fejünket. Első körben – az internet adta lehetőségekre alapozva – egy online tanfolyam ötlete merült fel bennünk, melyet két éven keresztül írtam. Ennek a koncepciója a zágrábi módszeren alapszik.

Mi ez a zágrábi módszer?

A '70-80-as években volt egy ifjúsági lelkes csapat Zágrábban, akik elemezték az eszperantó beszélt nyelvet. Rögzítettek sok száz órányi élőbeszédet, mind a kongresszusokon elhangzó előadásokat, mind pedig a büfében zajló beszélgetéseket. Ezeket begépezték, majd elemezték aszerint, hogy milyen gyakorisággal fordulnak elő egyes szógyökök és nyelvi elemek. Kiderült, hogy az akkori hagyományos nyelvtankönyvek szóanyaga köszönő viszonyban sincs a valós szóhasználattal. Csináltak egy gyakorisági listát, hogy melyek

című tankönyv. Magyarországon ez az egyetlen ilyen internetes tanfolyamból készült papír alapú tankönyv, de a világban sem nagyon találni ehhez hasonlót. Az „netes” magyarról eszperantóra gyakoroltat, ami azért jó, mert egyrészt aktivizálja a nyelvtudást; másrészt a beszédkézséget nagyon segíti a mondatonkénti tagolás. Szakmai szemmel nézve is igen hatékony az internetes tanfolyam. Pláne, hogy ezzel az internetes távoktatással sikeresen fellehet készülni a középfokú nyelvvizsgára, és ez a világon egyedülálló. A „netes” tanfolyamban erőszakosan beleépítettünk, ill. a könyvben is minden lecke végén elhelyeztünk egy-egy háttérolvasmányt arról, hogy mire lehet használni ezt a nyelvet, ezáltal a tanulók tudatában lesznek az Eszperantó hasznosságával. Ezzel párhuzamosan, 2000 óta csináljuk a tantermi nyelvoktatást az Eszperantó Házban.

Eszperantót tekintve is inkább olyan iskolát érdemes választani, ami hosszabb tanfolyamot kínál, ezáltal nagyobb esély van a sikeres nyelvvizsga megszerzésére. Nálunk minden hónapban indulnak tanfolyamok, amelyek alap- és középszintű nyelvvizsgára felkészítenek.

Amennyiben a cél a nyelvvizsga megszerzése, mennyi idő szükséges, hogy a nyelvet ilyen szinten tudjuk használni?

Az Eszperantó igen gyorsan tanulható, és mintegy 200-250 óra ráfordítással eljuthatunk a középszintre. Ez azt jelenti, hogy 8-10-szer gyorsabban, mint egy nemzeti nyelvvizsgával. Normál tempó mellett 3-4 hónap alatt már meglehetősen tanulni eszperantóul, kevesebb időráfordítással olyan fél éves tanulás szükséges, viszont, ha „nagyon ég a ház” és a tanulónak

a leggyakrabban használt szavak, s ezeket besorolták kilenc csoportba. Nyilván ha az ember a leggyakrabban használt szavakat tanulja meg, akkor gyorsabban tud haladni a nyelvtanulással, hiszen egyből tudja használni a nyelvet. Az internetes tanfolyamnál erre alapoztunk, tehát a leggyakrabban használt szavak, elöljárók, képzők és nyelvi elemek már az első leckébe belekerültek. Emiatt van az, hogy aki az internetes tanfolyam vagy a „Sikeresen az eszperantó nyelvvizsgáig...” című tankönyv segítségével tanul már a negyedik, ötödik lecke után tudja használni a nyelvet. Az internetes tanfolyam 2004-ben indult útjára, melyet papír alapon is alkalmaztunk a nyelvtanfolyamok keretein belül. Egy év elteltével, látva, hogy ez a módszer bevált, erre alapozva 2005-ben „megszületett” a „Sikeresen az eszperantó nyelvvizsgáig...”

Hol található az Eszperantó Ház?

Az Üllői úton van egy három tantermes Eszperantó nyelviskola, ahol a válogatottan jó tanárok tanítanak. Sokan nem tudják, de a Rigó utcában 39-41% között van a sikeresen nyelvvizsgázók aránya. Nálunk ennek majdnem a duplája az eredmény. Évente kb. négyezren vizsgáznak Eszperantóból, ami ma Magyarországon a harmadik leggyakoribb nyelv az angol és a német után. Azonban az előbb említett százalékokat figyelembe véve, csupán 1600 fő körüli a sikeresen nyelvvizsgázók száma. Az alacsony sikerességi mutató azért van, mert az emberek azt hiszik, hogy az Eszperantó egy könnyű nyelv. Mi olyan 100-110 tanórát csinálunk, míg sok helyen csak 70-80 órás tanfolyamokat tartanak; ami viszont kevés. Más nyelvekhez hasonlóan, az

sok ideje van nyelvtanulással foglalkozni, akkor 2-3 hónap alatt már képes lesz használni a nyelvet. Manapság épp ezért nagyon sokan a felvételihez, diploma megszerzéséhez az Eszperantót választják.

Léteznek eszperantó nyelvű tömegkommunikációs eszközök? Említene néhányat ezek közül?

Természetesen. Például létezett egy általunk 1992-2002-ig kiadott Eventoj nevű újság, mely kéthetes megjelenéssel kb. hatvan országba eljutott. Elindulásának idejében, internet nem lévén az újság háttér szervezése elég macerás volt. Amit mi most csinálunk az az email-es hírügynökség, „Ret-info”. Ennek feladata az eszperantó világban történt érdekességek vagy fontos események szétkürtölése.

Korábban sok rádióadás is volt, például a Magyar Rádióknak nagyon sokáig volt Esperantó nyelvű rádióadása 1966-tól kezdődően; de külföldön is voltak szép számmal. Esperantó internetes adások, rádiós műsorok tucatjával vannak, melyekről az www.esperanto.hu oldalon tájékozódhatunk. Videóanyagból, zenei klipekből és kisfilmekből is találunk szép szerivel. A kínai esperantó központnak például van esperantó nyelvű

videós hírműsora, mely a világ eseményeit hetente foglalja össze. Ugyan korábban sokkal több esperantó nyelvű újság jelent meg, de még a mai napig megjelennek esperantó nyelvű magazinok, bár ezek már inkább kulturális témákat és nem híreket dolgoznak fel.

Visszakanyarodva el kell mondanom, hogy a www.esperanto.hu-hoz hasonló oldal kevés van az esperantó világban, tehát ahol ténylegesen össze vannak szedve mindenféle Esperantóval kapcsolatos tudnivalók és ezek aktualizálva is vannak. Sok web alapú szolgáltatás, elektronikus vagy webes magazin van, ahol a szerkesztőkön

kívül maguk az esperantisták is alakítják annak tartalmát. Ennek egyik központi helye a Libera folio című újság. Léteznek esperantó hírügynökségek is, mint például az Eventeo, mely nem az esperantó ügyekkel foglalkozik, hanem a világban történt híreket, eseményeket dolgozza fel és közvetíti, de csak esperantóul.

Milyen témákat dolgoznak fel ezek a médiák?

Általában ami tetszik. Van például esperantó zenei kiadó (Vinilkosmo), ez egy francia vállalkozás, mely kimondottan esperantó zenei cd-k kiadására szakosodott. Most már számonként is le lehet tölteni a zenéket, nem csak cd-ként. Kevesen tudják, hogy vannak esperantóra szinkronizált magyar filmek, ami azért érdekes, hogy magyar értékeket men-

nyire lehet külföldre terjeszteni, vagy mennyire ismerik meg. Konkrétan a Mephisto-t megcsinálták esperantóul, profi szinkronnal, ill. még a Valahol Európában című filmet.

Az esperantó irodalom iránt érdeklődők számára milyen lehetőségek vannak?

Több tízezer könyv jelent meg esperantóul, ebben vannak fordítások és vannak eredetiek. A klasszikus irodalomtól kezdve a gyerekeknek szóló meséknek keresztül mindenféle irodalmi

mű megtalálható esperantóul.

Milyen hazai és nemzetközi esperantó rendezvények vannak?

Esperantó ország nincs, tehát a nyelvi közeget így nem lehet biztosítani, viszont vannak

esperantó rendezvények, ahol minden esperantóul történik. Gyakorlatilag minden nap van a világban valahol esperantó összejövetel. Ezekről van egy nyilvántartás, amivel szintén mi foglalkozunk; ez a nemzetközi rendezvény naptár az www.eventoj.hu oldalon. A néhány fős kis rendezvénytől egészen a több ezer fős világkongresszusig mindenféle „mértű” előfordul. '83-ban rendezték meg utoljára hazánkban, Budapesten a világkongresszust, akkor ötezer fő körüli volt a résztvevők száma. Ezeken a rendezvényeken minden esperantóul beszélő részt vehet.

Arról is kevesen tudnak, hogy van esperantó turizmusra szakosodott cég, az Esperanto tur Lengyelországban, amely világkörűli utakat szervez esperantóul. Magyarországon is több iroda szolgálja ki az esperantistákat és szervez közös utazásokat különböző rendezvényekre.

Hogyan képzeljük el egy-egy ilyen rendezvényt? Pontosan milyen lehetőségekkel szolgál a résztvevők számára?

Ez függ a rendezvény típusától. Mondjunk egy ifjúsági találkozón a legkülönbözőbb dolgok vannak, többek között érdekes előadások érdekes témákról eleve esperantóul, beszámolókat utazásokról, filmvetítések, koncertek, bulik, kirándulások, stb... Az egyik ilyen és ehhez hasonló népszerű ifjúsági rendezvény a SES (Nyári Esperantó Tanulás), ahol délelőtt tanulás, délután kirándulások, este pedig bulik vannak.

Milyen elképzelései vannak a jövőt illetően?

Mint ahogy arról már beszéltünk, a diákoknak lehetőségük van érettségizni Esperantóul, a felvételinél pontokat ér, diplomához beszámítják és a későbbiekben pedig a munkahelyen nyelvpótlék jár érte. A felvételi eljárások szigorítása magával vonzza a több nyelvvizsga szükségességét a főiskolákra, egyetemekre való bejutáshoz, és ennek egyik „lépcsője” lehet.

Hasznos linkek

www.esperanto.hu/tanfolyam
– internetes esperantó tanfolyam

www.esperanto-szotar.hu
– magyar-esperantó és esperantó-magyar szótár és fordítást segítő program

www.pasportaservo.org
– Pasporta Servo igénybevételéhez szükséges regisztráció

www.eventeo.net
– a világ hírei esperantóul

www.podkastaro.org
– esperantó adások gyűjteménye

www.esperanto-tv.com
– Esperantó-TV/Rádió címe

Jó tudni

- 1966-tól létezett az ELTE-n esperantó tanári szak, melynek a jelenlegi bolognai rendszerhez való kidolgozása folyamatban van
- SZTE andragógia alapszakán van esperantó specializáció, mellyel a diákok esperantó kulturális menedzser minősítést kapnak